

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****706 Nowe i niepublikowane dane o występowaniu *Nicrophorus germanicus* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Silphidae) w Polsce**

New unpublished data on the occurrence of *Nicrophorus germanicus* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Silphidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Silphidae, *Nicrophorus germanicus*, new records, Poland.

Nicrophorus germanicus (L.) – gatunek należący do rodziny Silphidae, cechuje się zachodniopalearktycznym typem rozmieszczenia (LÖBL i SMETANA 2004: Catalogue of Palearctic Coleoptera. Volume 2. Apollo Books, Stenstrup, 942 ss.). W Polsce chrząszcz ten należy do rzadko spotykanych gatunków i wykazany był dotychczas z nielicznych stanowisk rozproszonych głównie na niżu Polski. Nie znany jest z wysokich gór – Sude-tów, Tatr i Bieszczadów (BURAKOWSKI i in. 1978: Kat. Fauny Polski, XXIII, 5: 1-356). Niniejsza praca prezentuje nowe oraz niepublikowane dotychczas informacje o występowaniu tego chrząszcza w Polsce.

- Wyżyna Śląska: CA49 Tarnowskie Góry [Tarnowitz], 19/3, (prawdopodobnie III 1919), 1♀, leg. KUNTZE.
  - Wyżyna Śląska / Nizina Śląska: CA04 Ligota Tworkowska: 8 VII 1948, 1♀, idem, 28 VIII 1949, 1♀, leg. A. DROZDA.
  - Nizina Śląska: CA05 Racibórz [Ratibor], 10 VI 1911, 1♀, ex coll. KRZYSKA.
  - Niecka Nidziańska: DA68 Krzyżanowice, 23 V 1953, 1♀, leg. B. BURAKOWSKI, det. M. MROCZKOWSKI.
  - Pojezierze Wielkopolskie: XT29 Puszczykowo, 9 VII 1971, 2♂2♀, leg. T. SPALTEN-STEIN.
- Wyżej wymienione egzemplarze pozostają w zbiorach Muzeum Górnos Śląskiego w Bytomiu.
- Niecka Nidziańska: DA57 Grodzonowice, 10 VII 2010, 1 ex., leg. Ł. MINKINA, coll. J. MAZEPA.
  - Kotlina Sandomierska: EA94 Markowa, 12 VII 1983, 2 ex., przy padlinie kreta na drodze polnej, leg. et coll. J. BURY, 13 VII 1984, 1 ex., 04 VIII 1984, 1 ex., 29 VIII 1992, 1 ex., leg. et coll. P. BABULA, VIII 2012, 1 ex., do UV, obs. J. BURY.
  - Wyżyna Zachodniowołyńska: KR99 Horodyszczce, 15-25 IV 1989, 1 ex., leg. et coll. J. MAZEPA; GB00 Poturzyn, 1990, 1 ex., leg. S. ZIARKO; GB03 Gródek, 1 V 2009, 1 ex. leg. et coll. J. MAZEPA.

Pomimo malejącej liczby stwierdzeń w skali całego kraju gatunek w Polsce nie jest objęty żadną formą ochrony, umieszczony został jedynie na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych Polski z kategorią VU – gatunek narażony na wyginięcie (PAWŁOWSKI i in. 2002: Coleoptera. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.) Czerwona lista

zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków, 155 ss.) oraz na Czerwonej liście chrząszczy (Coleoptera) Górnego Śląska (KUBISZ i in. 1998: Raporty Opinie, 3: 8-68) z kategorią I – gatunek o nieokreślonym statusie.

Autorzy pragną podziękować Adamowi LARYSZOWI (Muzeum Górnos Śląskie w Bytomiu), Pawłowi BABULI oraz Szczepanowi ZIARKO za udostępnienie danych o odłowionych okazach.

Jarosław BURY, Markowa
Jacek MAZEPA, Jarosław

707 Nowe stwierdzenie *Pomatinus substriatus* (Ph. MÜLLER, 1806) (Coleoptera: Dryopidae) w Polsce

New locality of *Pomatinus substriatus* (Ph. MÜLLER, 1806) (Coleoptera: Dryopidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Dryopidae, *Pomatinus substriatus*, new record, Bieszczady Mts., SE Poland.

Pomatinus substriatus (Ph. MÜLL.) to bardzo rzadko odławiany chrząszcz na terenie Polski. Dotychczas notowany był z Śląska Dolnego, Kotliny Nowotarskiej, Beskidu Zachodniego, Beskidu Wschodniego, Bieszczad i Pienin, na podstawie danych sprzed stu lat (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Pol., XXIII, 9: 1-294; WIĘŻLAK 1986: Klucze Oznac. Owad. Pol., XIX, 48-49: 1-76). Współcześnie omawiany gatunek, stwierdzony został tylko na Nizinie Mazowieckiej – Popielżyn, rzeka Sona (PRZEWOŻNY 2010: Wiad. Entomol., 29 (1): 59-60).

Podczas badań terenowych w Bieszczadach, zebrałem trzy egzemplarze *P. substriatus* w miejscowości:

- FV24 Berezki ad Ustrzyki Górne, 18 VII 2014, 1 ex., potok Wołosaty, ok. 600 m n.p.m., na kamieniu zanurzone w wodzie; idem, 9 X 2014, 2 ex., potok Wołosaty, ok. 600 m n.p.m., na kamieniu zanurzone w wodzie i z mchu porastającego zanurzone bloki skalne.

Materiał dowodowy znajduje się w moim zbiorze.

Dariusz TWARDY, Brzozów

708 *Trox cadaverinus* ILLIGER, 1802 (Scarabaeoidea: Trogidae) – gatunek nowy dla Gór Świętokrzyskich

Trox cadaverinus ILLIGER, 1802 (Scarabaeoidea: Trogidae) the species new to the Świętokrzyskie Mts.

KEY WORDS: *Trox cadaverinus*, new record, Poland, Świętokrzyskie Mts.

Trox cadaverinus ILLIGER, 1802 to gatunek zwykle występujący pojedynczo i rzadko, głównie we wschodniej Europie, a na wschodzie dochodzący do Syberii i Kaukazu. W Polsce wykazywany jest z nielicznych stanowisk, a większość danych pochodzi sprzed kilkudziesięciu lat (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII,

9: 1-294). W ostatnich dziesięcioleciach podawany był tylko kilkakrotnie: z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ i SZWAŁKO 1991: Wiad. Entomol., **10** (1): 5-14), Wyżyny Lubelskiej (BUNALSKI 1999: Die Blatthornkäfer Mitteleuropas (Coleoptera, Scarabaeoidea) Bestimmung – Verbreitung – Ökologie. Slamka Edit., Bratislava), Roztocza (BUNALSKI 1991: Wiad. Entomol., **11** (1): 13-16) i Zachodniej Polski (BUNALSKI i PRZEWOŹNY 2008: Wiad. Entomol., **27** (2): 83-89). Ostatnio został przeze mnie stwierdzony w okolicach Chęciny w Górach Świętokrzyskich (granice Gór Świętokrzyskich przyjęte za KONDRACKI 2000: Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa):

– DB62 Góra Rzepka ad Chęciny, 19 VI 2012 – 7 VII 2012, 6 ex., na suchych szczątkach zająca, leg M. BIDAS.

Gatunek nowy dla Gór Świętokrzyskich.

Marek BIDAS, Kielce

709 Potwierdzenie występowania *Anisoplia agricola* (PODA, 1761) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce

Confirmation of the occurrence of *Anisoplia agricola* (PODA, 1761) (Coleoptera: Scarabaeoidea) in Poland

KEY WORDS: *Anisoplia agricola*, new record, Poland, Małopolska Upland

Anisoplia agricola (PODA, 1761) jest gatunkiem występującym w Europie południowo-wschodniej i przez Turcję sięgającym do Azji Środkowej oraz Zachodniej Syberii. Z Polski w ostatnich kilkudziesięciu latach nie była podawana, stąd określana była jako gatunek nadzwyczaj rzadki (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Polski, XXIII, **9**: 1-294).

Ostatnie informacje o występowaniu tego gatunku na Wyżynie Małopolskiej pochodzą z lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku (SZYMCZAKOWSKI 1965: Pol. Pismo Ent., **35**: 225-257). Po niemal 50 latach została ponownie stwierdzona na Wyżynie Małopolskiej:

– DA68 Mozgawa ad Pińczów, 28 VI 2014, 1 ex., na kłosie jęczmienia; idem, 6 VII 2014, kilkanaście egzemplarzy, na kwitnących trawach, leg M. Bidas.

Okazy dowodowe znajdują się w zbiorze autora.

Marek BIDAS, Kielce

710 Drugie stanowisko *Chrysolina eurina* (FRIVALDSZKY, 1883) (Coleoptera: Chrysomelidae) w Polsce

A second locality of *Chrysolina eurina* (FRIVALDSZKY, 1883) (Coleoptera: Chrysomelidae) in Poland

KEYWORDS: Coleoptera, Chrysomelidae, new record, rare species, Lublin Upland, SE Poland.

Podrodzaj *Anopachys* MOTSCHULSKY, 1860 obejmuje w chwili obecnej 14 gatunków w zdecydowanej większości rozsiedlonych (szerzej lub wężej) we wschodniej Palearktyce, a status taksonomiczny kilku innych jest w dalszym ciągu dyskutowany. Siedem z nich jest pozbawionych zdolności do lotu i zasiedla różne powierzchniowo obszary Dalekiego Wschodu, natomiast spośród siedmiu pozostałych (zdolnych do lotu)

– cztery występują na kontynencie europejskim: *Chrysolina asclepiadis* (VILLA 1833), *C. relucens* (ROSENHAUER, 1847), *C. schatzmayri* (G. MÜLLER, 1916) oraz *C. eurina* (FRIVALDSZKY, 1883). *C. asclepiadis* tworzy dwa podgatunki, a najbliższe polskich granic stanowiska *Ch. asclepiadis bohémica* (G. MÜLLER, 1916) znajdują się obecnie na obszarze Niemiec, Czech, Słowacji i Ukrainy (BIEŃKOWSKI 2007: A monograph of the genus *Chrysolina* MOTSCHULSKY, 1860 (Coleoptera: Chrysomelidae) of the world. Part 1., Moscow, 417 ss.). Być może jest on możliwy do odłowienia i w Polsce, chociaż w chwili obecnej nie znajduje się w wykazach gatunków krajowych (WARCHAŁOWSKI 1993: Fauna Polski, **15**, 279 ss.; BOROWIEC i in. 2011: Genus, **22** (4): 579-608).

Chrysolina eurina jest gatunkiem występującym przede wszystkim w centralnej Europie (Czechy, Słowacja, Austria, Węgry, Rumunia), a także wykazany z okolic Moskwy. Wyraźnie różni się on od pozostałych przedstawicieli podrodzaju brakiem oszczecenia tylnej krawędzi epipleur pokryw. Cecha ta, oprócz subtelnych różnic w ich urzeźbieniu, czy punktowaniu przedplecza pozwala na jego odróżnienie od podobnego *Ch. asclepiadis*. Istotne różnice występują również w budowie aparatu kopulacyjnego tych dwóch taksonów (BIEŃKOWSKI *ibid.*). W kraju został po raz pierwszy odłowiony wśród roślinności zielnej w lipcu 2007 roku w Humniskach (Beskid Wschodni) na pokrytym suchą łąką i częściowo zarastającym drzewami (sosna, dąb) zboczu pagórka (TWARDY i BOROWIEC 2012: Genus, **23** (2): 263-267). Fakt ten świadczy o rozszerzaniu jego zasięgu w kierunku północnym i wnikanii do Polski przez Bieszczady lub od strony Ukrainy. Jest to chrząszcz dość pokaźny (samiec do 6 mm długości, samica do 8 mm), przez co trudny do przeoczenia. Jest wielce prawdopodobne, że w naszym kraju pojawił się dopiero niedawno, gdyż nie ma o nim żadnych danych (nawet niepewnych) w publikacjach historycznych z XIX i początków XX w.

Poniżej przedstawiam drugie stanowisko tego gatunku leżące istotnie dalej (ponad 200 kilometrów) na północ od poprzedniego. Stanowi je podstawa osuwającej się skarpy lessowej porośniętej ciepłolubną roślinnością ruderalną z miejscami licznym udziałem *Tanacetum vulgare*, który uważany jest za roślinę żywicielską tego gatunku.

– Wyżyna Lubelska: Rąblów, 51°18'25.92"N, 22°5'29.86"E, 190 m n.p.m., 29 VII 2014, 1♀, leg. L. WĄTRÓBKA; 51°18'25.87"N, 22°5'30.16"E, 186 m n.p.m., 4 VIII 2014, 1♀, leg. R. ŚCIBIOR.

Jest to gatunek późnoletni, a okres połowu postaci dorosłych obejmował dotychczas terminy od 21 VII do 7 X (BIEŃKOWSKI *ibid.*). Składanie jaj w warunkach naszego kraju rozpoczyna się prawdopodobnie na początku sierpnia, gdyż w odwołu samicy odłowionej 4 VIII 2014 r. znajdowało się ich około 10 sztuk. Materiał dowodowy znajduje się w kolekcji autora.

Składam serdecznie podziękowania Pani Luizie WĄTRÓBCE za pomoc przy odłowieniu chrząszczy.

Radosław ŚCIBIOR, Uniw. Przyrodn., Lublin

711 Nowe stanowiska gatunków z rodzaju *Cassida* (Coleoptera: Chrysomelidae) w Beskidzie Wschodnim

New records of some species of the genus *Cassida* L. (Coleoptera: Chrysomelidae) in the Eastern Beskid Mts.

KEY WORDS: Coleoptera, Chrysomelidae, *Cassida*, new records, Eastern Beskid Mts., Poland.

W niniejszej notatce podaję nowe dla Beskidu Wschodniego (wg „Katalogu fauny Polski”) gatunki tarczyczków. Wszystkie okazy były łowione przeze mnie i znajdują się w moim zbiorze.

Cassida bergeali BORDY, 1995

– Pogórze Dynowskie: EA70 Turze Pole ad Brzozów, 12 VIII 2010, 1♂; idem, 2 V 2012, 1♂; idem, 27 VI 2012, 1♂; idem, 20 VIII 2012, 1♀; idem, 1 IV 2014, 1♂; wyczerpawane i zebrane u nasady, rachitycznych egzemplarzy *Centaurea jacea* L., na suchej murawie o charakterze kserotermicznym.

Gatunek o niedostatecznie poznanym rozszedleniu. W Polsce mało znany, bardzo rzadko łowiony na stanowiskach kserotermicznych. Dotychczas wykazany z Doliny Nidy, Chotel Czerwony – Wyżyna Małopolska (BOROWIEC i ŚWIĘTOJAŃSKA (1996) 1997: Wiad. Entomol., 15 (4): 237-240) i okolic Poznania, Obszar Chronionego Krajobrazu „Biedrusko” — Nizina Wielkopolsko-Kujawska (PRZEWOŹNY 2003: Rocz. Nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 7: 209-210).

Cassida ferruginea GOEZE, 1777

– Pogórze Bukowskie: EV69 Odrzechowa vic. ad Rymanów, 24 V 2012, 1♂, zebrany z *Inula* sp., stroma skarpa z roślinnością kserotermofilną, na brzegu zbiornika zaporowego „Jezioro Sieniawskie”.

W Polsce chrząszcz bardzo rzadko spotykany. Poza stanowiskami zawartymi w „Katalogu Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1991: XXIII, 17: 1-227), gatunek ten wykazano z rezerwatu „Łąki Sulistowickie” – Dolny Śląsk (BOROWIEC 1987: Ochr. Przyr., 45: 199-208), z Biedruska – Nizina Wielkopolsko-Kujawska (JAŁOSZYŃSKI i KONWERSKI 2002: Wiad. Entomol., 21 (1): 56) oraz rezerwatu „Roskosz” – Wyżyna Lubelska (PRZEWOŹNY i BUNALSKI 2013: Wiad. Entomol., 32 (2): 156).

Cassida stigmatica SUFFRIAN, 1844

– Pogórze Dynowskie: EA80 Krzemienna ad Dynów, 7 VII 2004, 1♂1♀, zebrane z *Tanacetum vulgare* L., nad brzegiem Sanu.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost liczebności i ekspansję tego gatunku w Polsce i krajach ościennych (BOROWIEC 2003: Wiad. Entomol., 22(1): 62-63). Obecnie szeroko rozprzestrzeniony w kraju, znany z większości krain.

Serdecznie dziękuję profesorowi L. BOROWCOWI za sprawdzenie poprawności oznaczeń.

Dariusz TWARDY, Brzozów

712 *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae)
– nowy dla Sudetów Zachodnich gatunek grzebacza

Sceliphron destillatorium (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae) – the species of thread-waisted wasp new to the Western Sudetes

KEY WORDS: Hymenoptera, Sphecidae, *Sceliphron destillatorium*, new record, Sudetes, Poland.

W Polsce występują dwa gatunki grzebaczy w obrębie rodzaju *Sceliphron* KLUG: *Sceliphron curvatum* (SMITH, 1870) oraz *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807). *S. destillatorium* dotychczas wykazywany był z Wyżyny Lubelskiej (VAN DER VECHT i VAN BREUGEL, 1968: Tijdschr. Ent., **111**: 185-255), Bieszczadów (SOSZYŃSKI i SOSZYŃSKI 1985: Pol. Pismo Ent., **55**: 213-215; WIŚNIEWSKI 2000: Monogr. Bieszczadzkie **8**: 145-187), Beskidu Niskiego i Beskidu Sądeckiego (CELARY 1996: Pol. Pismo Ent., **65**: 253-256; CELARY 1998: Chrońmy Przyr. Ojcz., **54** (6): 105-110). Niedawno podany również z Podlasia, Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej (WIŚNIEWSKI i in. 2013: Fragm. Faun., **56** (1): 25-37), Pienin (OLSZEWSKI i in. 2013: Wiad. Entomol., **32** (2): 127-138), Beskidu Zachodniego (JAROSIEWICZ 2012: Acta Ent. Siles., **20**: 89), Beskidu Wschodniego, Niziny Sandomierskiej, Roztocza (BURY i in. 2009: Acta Ent. Siles., **17**: 11-18), Gór Świętokrzyskich, Górnego Śląska, Kotliny Nowotarskiej i Wyżyny Małopolskiej (BILAŃSKI i in. 2012: Fragm. Faun., **55** (2): 131-137).

Największe zagęszczenie stanowisk *S. destillatorium* koncentruje się w południowo-wschodniej Polsce. Nowa lokalizacja w Sudetach Zachodnich jest najbardziej wysuniętą na zachód w kraju. Jest jednocześnie znacznie oddalona od rejonu największej koncentracji stanowisk tego grzebacza:

– WR98 Dańczów ad Kudowa Zdrój, 13 VII 2014, 1 ex. na kwiatostanie *Apiaceae* LINDL. przy drodze prowadzącej przez wieś, leg., det. et coll. J. TATUR-DYTKOWSKI.

Ocenia się, iż co 10 lat *Sceliphron destillatorium* rozszerza areal swojego występowania o około 35 km na północny zachód Polski (WIŚNIEWSKI i in., op. cit.). Ostatnie stwierdzenia na Dolnym Śląsku i w Sudetach potwierdzają rozprzestrzenianie gatunku z tendencją do dyspersji z południowego wschodu w kierunku zachodnim (MADER 2013: Biogeography and migration of the mud-dauber *Sceliphron destillatorium* (Hymenoptera: Sphecidae) in Poland and surrounding countries in Europe. Mader Verlag, WALLDORF, 236 pp.).

Jan TATUR-DYTKOWSKI, Warszawa

713 Nowe dane o rzadko spotykanych motylach z rodziny zawisakowatych (Lepidoptera: Sphingidae) z południowo-wschodniej Polski

New data on rare hawkmoths (Lepidoptera: Sphingidae) from south-eastern part of Poland

KEY WORDS: Lepidoptera, Sphingidae, *Acherontia atropos*, *Hyles livornica*, *Proserpinus proserpina*, *Hemaris fuciformis*, new records, faunistics, Poland

Celem pracy jest prezentacja niepublikowanych dotychczas informacji o zlokalizowanych w południowo-wschodniej części kraju stanowiskach rzadko spotykanych gatun-

ków zawisakowatych: *Acherontia atropos*, *Hyles livornica*, *Proserpinus proserpina* i *Hemaris fuciformis*.

Acherontia atropos (LINNAEUS, 1758)

- EA94 Markowa, VIII 1983, 1 ex., poczwarka odnaleziona podczas prac polowych, imago nie opuściło poczwarki, leg. J. NIEMCZAK, coll. P. BABULA, idem. 13 X 1983, 1♀, osobnik odnaleziony w dzień na pniu wierzby, ok. 1,5 m nad ziemią w pasie zadrzewień śródpolnych nad potokiem Markówka, z dala od zabudowań wiejskich, leg. et coll. J. BURY.
- EA41 Łączki Jagiellońskie k. Krosna, 17 VI 2007, 1♀, do światła lampy UV, rzadko obserwowany migrujący osobnik I pokolenia, leg. et fot. J. BURY, coll. J. BURY, idem. 15 IX 2012, 1♀, motyl odnaleziony martwy przy kwiatkach w ogrodzie, prawdopodobnie zabity przez kota, obs. J. BURY.
- EA40 Tarnowiec, 28 VIII 2007, 1♀, poczwarka odnaleziona podczas prac polowych, leg. et coll. K. MAZUR.
- EA41 Dobrucowa, 29 VIII 2009, 1♂, poczwarka odnaleziona podczas prac polowych, leg. et coll. K. MAZUR.
- FA23 Ostrów k. Jarosławia, III dekada IX 2006, 1 ex., poczwarka odnaleziona przez młodzież szkolną podczas prac polowych, imago nie opuściło poczwarki, coll. J. BURY, idem. I dekada IX 2009, 1 ex., poczwarka odnaleziona podczas prac polowych, leg. J. MAZEPA, coll. J. BURY.
- FA24 Jarosław, III dekada IX 2006, 1 ex., imago do światła lampy UV, egzemplarz dowodowy uległ zniszczeniu, leg. J. MAZEPA.

Hyles livornica (ESPER, 1780)

- EA94 Markowa, 31 VIII 1992, 1♂, idem. 1 IX 1992, 1♂, idem. 04 IX 1992 1♀, wszystkie osobniki do światła lampy UV, leg. et coll. J. BURY.

Proserpinus proserpina (PALLAS, 1772)

- EA94 Markowa, 14 V 2005, 1 ex., do światła lampy UV, idem. 21 V 2007, 1 ex., o zmroku przy kwiatkach azali pontyjskiej (*Rhododendron luteum* SWEET) w ogrodzie przydomowym, obs. et fot. J. BURY.
- EA58 Nowa Dęba, 27 VII 2005, 1 ex., gąsienica ostatniego stadium rozwojowego obserwowana na wierzbownicy kosmatej (*Epilobium hirsutum* L.) na skraju wrzosowiska, obs. et fot. J. BURY.
- EA50 Krosno, 19 V 2008, 1 ex., do światła lampy UV, przylot tuż przed nadchodzącą burzą, obs. W. GUZIK.
- EA31 Jasło, 16 VII 2004, 1 ex., gąsienica wczesnego stadium rozwojowego na wiesiołku (*Oenothera* sp.), obs. P. GUZIK.
- EA30 Umieszcz, 15 V 2011, 1 ex., idem. 20 V 2011, 3 ex., idem. 22 V 2011, 4 ex., idem. 11 V 2012, 2 ex., idem. 29 V 2012, 1 ex., idem. 5 V 2013, 1 ex., idem. 20 V 2014, 1 ex. Wszystkie osobniki obserwowano w trakcie rutynowych odłowów motyli do światła lampy UV, obs. K. MAZUR.
- EV79 Zarszyn, 1 V 2012, 1 ex., budynek stacji kolejowej, na oknie, obs. et fot. T. OLBRYCHT.
- FA23 Ostrów k. Jarosławia, 14 V 2003, 1 ex., do światła lampy UV, obs. J. MAZEPA.

Tak liczne obserwacje *P. proserpina* na omawianym terenie mogą świadczyć o szerszym jego występowaniu w południowo-wschodniej części kraju.

Hemaris fuciformis (LINNAEUS, 1758)

- FV29 Kalwaria Pałacowska, 15 VI 2012 1 ex., łąka przy granicy rezerwatu „Kalwaria Pałacowska”, w dzień przy kwiatkach szalwii (*Salvia* sp.), obs. et fot. T. OLBRYCHT.

Jarosław BURY, Markowa
Krzysztof MAZUR, Umieszcz
Tomasz OLBRYCHT, Uniw. Rzeszowski

714 Nowe dane o występowaniu *Noctua interjecta* (HÜBNER, 1803) (Lepidoptera, Noctuidae) w Polsce

New data on the occurrence of *Noctua interjecta* (HÜBNER, 1803) (Lepidoptera, Noctuidae) in Poland

KEY WORDS: Lepidoptera, Noctuidae, *Noctua interjecta*, new record, SE Poland.

Noctua interjecta (HÜBNER, 1803) to gatunek z rodziny Noctuidae o zasięgu atlantycko-śródziemnomorskim, występujący od Półwyspu Pirenejskiego przez całą zachodnią i południową Europę, a w północnej części zasięgu dociera do środkowej Europy (FIBIGER 1993: Noctuidae Europaeae vol. 2. Noctuidae II. Entomological Press, Soro, 230 ss.). W południowej części omawianego zasięgu występuje podgatunek nominatywny *N. interjecta interjecta* (HÜBNER, 1803), charakteryzujący się jasnym, słomkowo-brązowym ubarwieniem przednich skrzydeł oraz węższą, czarną przepaską na brzegu tylnego skrzydła. Wstępuje on w zwartym zasięgu od Portugalii i Hiszpanii przez południową i środkową Francję na południe od Alp, Włochy i południową część półwyspu Bałkańskiego po Bułgarię. W krajach środkowej Europy leżących na południe od Karpat: Słowacja, Węgry, Rumunia czy Zakarpacie na Ukrainie występuje także podgatunek nominatywny, jednak już tylko lokalnie na pojedynczych, izolowanych stanowiskach. Natomiast w północnej części zwartego zasięgu omawiany gatunek występuje jako podgatunek *N. interjecta caliginosa* (SCHAWERDA, 1919), który znacznie różni się od formy nominatywnej. Główna różnica to zdecydowanie ciemniejsze tło przednich skrzydeł o kolorze od brązowego do jasno brunatnego oraz znacznie szersza czarna przepaska na skrzydle tylnym. Podgatunek ten występuje w zwartym zasięgu od północnej Francji i Anglii przez Belgię, Holandię, Danię, Niemcy, po południową Szwecję oraz północną i zachodnią Polskę, gdzie kończy się zasięg występowania omawianego gatunku. Z Polski wykazany w XX wieku na pojedynczych stanowiskach jedynie w zachodniej części kraju od wybrzeża Bałtyku po Dolny Śląsk. W ostatnich 20 laty obserwowana jest w Polsce silna ekspansja zasięgu gatunku w kierunku wschodnim. Jego występowanie potwierdzono na kilkudziesięciu stanowiskach od północno-wschodniej Polski przez środkową Wielkopolskę aż po Góry Śląsk (BLAIK i in. 2009: Acta Ent. Siles, 17: 19-23.)

Podczas badań terenowych prowadzonych nad sówkowatymi we wschodniej Polsce stwierdzono po raz pierwszy występowanie *Noctua interjecta* (HBN.) na obszarze Bieszczadów:

- FV23 Bieszczadzki Park Narodowy, Przełęcz Bukowska, 14 VII 2014, 1 ex., odłowiono na światło.

Podkreślić należy, że odłowiony osobnik pod względem wyglądu jest identyczny jak osobniki pochodzące z Zakarpacia czy Bułgarii, zatem jednoznacznie reprezentuje podgatunek *N. interjecta interjecta*. Należy uznać, że zaprezentowane stanowisko na obszarze Bieszczadów jest aktualnie najdalej na północ wysuniętym stanowiskiem występowania południowej formy *N. interjecta* w jej wschodnim areale występowania w Środkowej Europie. Tym samym na obszarze Polski, w skrajnie różnych jej regionach, jako izolowane od siebie, występują oba podgatunki omawianego gatunku.

Janusz NOWACKI, Kat. Entomol. i Ochr. Środ. UP w Poznaniu
Krzysztof PAŁKA, Inst. Biol. i Bioch. UMCS w Lublinie